

การสื่อสารผ่านบทเพลงความเป็นชาติพันธุ์และวัฒนธรรม
ที่เกี่ยวข้องกับเพลงของชาวปกากะญอ “เพลงเก๋ตอเก”
ในตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

Communication through Ethnic and Culture Associated
with Skaw Karen Song “Ker Tor Kae” in San Phranet
Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai Province

ศุภนิช จันทร์สอง¹ และ ดารา ปูละ²

ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300¹

Communication Arts, Faculty of Management Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300 Thailand¹

ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50300²

Communication Arts, Faculty of Management Sciences, Chiang Mai Rajabhat University, Chiang Mai 50300 Thailand²

*Corresponding Author E-mail: suphanit_cha@cmru.ac.th

(Received: July 12, 2021; Revised: August 8, 2021; Accepted: October 16, 2021)

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ และ 2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงในสังคมความเป็นชาติพันธุ์ชาวปกากะญอ ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารที่มีเนื้อหาเพลงชาวปกากะญอ “เก๋ตอเก” และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง รวมถึงการสังเกตแบบมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาบทเพลง และการวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนเนื้อหาเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ ในเพลง “เก๋ตอเก” พบว่า 1. เนื้อหาของบทเพลงได้กล่าวถึงลักษณะพื้นถิ่นที่อยู่อาศัย

มรดกที่ชาวปกากะญอต้องช่วยกันเก็บรักษา ดูแลไม่ให้สูญหาย การอนุรักษ์การเล่นของชาวปกากะญอ เครื่องดนตรี ภาษา การสื่อสารภาษาความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ รวมถึงการแต่งกายที่แสดงออกถึงความเป็นชาติพันธุ์ในลักษณะสีดำและสีขาว การสวมเสื้อผ้าปกากะญอเพื่อไปพบปะเพื่อนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอด้วยกัน 2. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกับดนตรี เพลงของชาวปกากะญอพบว่า วัฒนธรรมของชาวปกากะญอจะอยู่ในรูปแบบของการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การทำพิธีกรรมเลี้ยงผี บวงสรวงดวงวิญญาณ ด้วยการต้มเหล้า ข่าไก่ - แกงและมัดมือผู้ร่วมพิธีด้วยฝ้ายดิบ ซึ่งเกี่ยวข้องกันกับประเพณีปีใหม่ อยู่ในการเล่นของชาวปกากะญอที่นิยม ได้แก่ การร้องเพลงกระโดดไม้ไผ่ โดยมีเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงเพลง ได้แก่ “เตหน่า” ที่ใช้ในพิธีกรรมสำคัญ ๆ กิจกรรมยามว่าง และเพื่อความสนุกสนาน

คำสำคัญ: การสื่อสาร, บทเพลงชาติพันธุ์, ปกากะญอ

Abstract

The objectives of this research were; 1) to analyze the content of ethnic songs of the Skaw Karen people and 2) to study the culture related to music in the ethnic society of Skaw Karen people in San Phranet Subdistrict, San Sai District, Chiang Mai. This research used a qualitative research methodology. The researcher collected the data from the analysis of documents containing the content of the Skaw Karen song, called “Ker Tor Kae” and a semi-structured interview. A specific sample group of key informants was selected. In addition, the researcher collected data using the participant observation method, analyzed the data by analyzing the music content, and then analyze the data from the interviewees.

The results of the research revealed that in terms of the ethnicity of the Skaw Karen people in the song “Ker Tor Kae”, it was found that 1) the content of the song talks about the local habitats and

the heritage that the Skaw Karen people have to help preserve and care for them not to be lost. Whether it is the preservation of the Skaw Karen people's play, musical instruments, language, language communication, ethnicity of the Skaw Karen people, dress that expresses ethnicity in a black and white manner, including wearing Skaw Karen clothing to meet friends who belong to the Skaw Karen ethnic group together. Then, 2) in terms of culture related to music of the Skaw Karen people, it was found that the culture of the Skaw Karen people consisted of organizing various activities such as ceremonies this worship the soul by boiling alcohol, slaughtering chicken, for a soup and tying wrists of the ceremony with raw cotton. These activities are related to New Year's traditions that are played by the Skaw Karen Christians. In addition, the Skaw Karen ethnic culture also includes musical instruments, called "Te Na", which are regularly used in important rituals as well as in leisure activities for entertainment and fun.

Keywords: Communication, Ethnic Song, Skaw Karen

บทนำ

นับตั้งแต่อดีตเพลงและดนตรีเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของมนุษย์เสมอมา เป็นศิลปะที่สร้างความเพลิดเพลินใจในทางสุนทรีย์ยะ เพลงและดนตรีถือเป็นการสื่อสารชนิดหนึ่ง อันจะเห็นได้จากคำกล่าวของ Shannon and Weaver (1949) ที่กล่าวไว้ว่า “คำว่าการสื่อสารนั้นมีความหมายครอบคลุมถึงกระบวนการทุกอย่าง ที่จิตใจของคน ๆ หนึ่ง อาจมีผลต่อจิตใจของคนอีกคนหนึ่ง การสื่อสารจึงไม่ได้หมายความว่าเพียงการเขียนและการพูดเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงไปถึงพฤติกรรมของมนุษย์ ภาพการแสดง และดนตรีอีกด้วย

เมื่อวิถีชีวิตของมนุษย์พัฒนาขึ้นและมีระเบียบกฎเกณฑ์มากยิ่งขึ้น มนุษย์ก็พบว่าดนตรีมีประโยชน์อย่างมากในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การนำดนตรีมาประกอบการทำงาน เช่น การหว่านพืช การเก็บเกี่ยวพืชผล หรือการแห่เรือ

ของชาวประมง นอกจากนี้ ยังมีการกล่อมเด็กด้วยดนตรี การนำดนตรีมาใช้เพื่อ การสื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น การสื่อสารเพื่อป้องกันภัย หรือการสื่อสาร เพื่อบอกโมงยาม การนำดนตรีมาใช้สื่อสารในกิจกรรมทหาร เช่น ใช้ประกอบการ เดินทางไกลของกองทัพทหาร การใช้ดนตรีเพื่อฝึกผ่อนคลาย

สำหรับชาวปกากะญอก็มีอีกกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีอัตลักษณ์ทางดนตรี ที่ผ่านการประกอบพิธีกรรมหรือเทศกาลที่ผู้คนได้มาร่วมสังสรรค์และฟังการขับร้อง บทกวีที่ประกอบด้วยเสียงดนตรีอย่างเด่น่าก การขับร้องได้แฝงคำสอนของ บรรพบุรุษที่ทำให้คนฟังได้ซึมซับเอาลักษณะของชาติพันธุ์ที่เชื่อถือกันมา อย่างยาวนาน ดนตรี เป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่สอดแทรกอยู่ในวิถีชีวิตของชาวปกากะญอ ก่อให้เกิดความเป็นวัฒนธรรมดนตรีเฉพาะ วัฒนธรรมทางดนตรีของชาวปกากะญอ สะท้อนผ่านเครื่องดนตรีและบทเพลง ที่ถูกนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น งานแต่งงาน งานศพ รวมไปถึงการนมัสการทางศาสนา เป็นต้น (ฐาปนกรณ์ กระแสทิพย์ และกิตติ กันภัย, 2554)

ชาวปกากะญอเป็นกลุ่มชนเผ่าชาติพันธุ์หนึ่งที่ได้ตั้งถิ่นที่อยู่อาศัย เป็นชุมชน หมู่บ้านในเขตแดนการปกครองของประเทศไทย ประกอบด้วย ปกากะญอ 4 กลุ่มหลักคือ 1. จกอร์/สะกอร์ 2. โพล่ง/โปว์ 3. กแบ/คะยา 4. ปะโอ/ตองสูง อยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ครอบคลุมพื้นที่ 16 จังหวัดในประเทศไทย ได้แก่ ภาคตะวันตก 7 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี นครปฐม กาญจนบุรี สุพรรณบุรี อุทัยธานี และภาคเหนือ 9 จังหวัด ประกอบด้วย จังหวัดกำแพงเพชร สุโขทัย ตาก แพร่ ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่และ เชียงราย รวมประชากรทั้งหมดในปี พ.ศ. 2560 จำนวน 1,930 กลุ่มบ้าน 125,673 หลังคาเรือน 549,395 คน (รายงานโครงการสำรวจข้อมูลชุมชนปกากะญอ โดยเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรภาคเหนือ “คกน. 2560”, อ้างถึงใน กลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง (ปกากะญอ), ม.ป.ป)

ทั้งนี้ ในพื้นที่ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีชาวปกากะญออาศัยอยู่ประมาณ 300 คน เป็นกลุ่มที่อาศัยอยู่ในชุมชน สันพระเนตร ทั้งอาศัยอยู่เป็นกลุ่ม อยู่ตามหมู่บ้านจัดสรร รวมถึงอยู่แบบบ้านเช่า แต่ก็ยังมีการรวมกลุ่มกันในพื้นที่อื่น โดยอาศัยอยู่มากในหมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 6 ทั้งนี้ กลุ่มปกากะญอในตำบลสันพระเนตรนั้น เป็นกลุ่มที่ยังคงมีการสืบทอด ประเพณี วัฒนธรรม ที่สืบสานกันมาจากบรรพบุรุษอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดเชียงใหม่มีชาวปกากะญอที่มีวงดนตรีปกากะญอร่วมสมัย มีศิลปินที่ได้นำเสียงดนตรีและเรื่องราวของชาวปกากะญอ อย่างณัฐภูมิ ฐุระวรร หรือ ซอร์คัลโพ (ชื่อภาษาปกากะญอ) และได้กล่าวถึงความสำคัญของเครื่องดนตรี อย่างเด่นก่าว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้เล่นในการเกี่ยวพาราฮี โดยผู้ชายจะเล่นดนตรี แล้วใส่บทกวี ในช่วงยุคหนึ่งได้มีนโยบายให้ไล่คนออกจากป่า ทำให้มีกลุ่มศิลปิน และปราชญ์ชุมชนได้ใช้เครื่องดนตรีอย่างเด่นก่าออกมาขับเคลื้อน ทำให้จากเดิม เพื่อความเพลิดเพลิน กลายเป็นเครื่องมือในสื่อสารของคนข้างล่าง เป็นเครื่องมือ ในการต่อสู้เรื่องสิทธิ์ที่ทำกิน

สำหรับบทเพลงหนึ่งที่เป็นบทเพลงที่น่าสนใจของชาวปกากะญอ คือ เพลง “เก๋ตอเก” เป็นบทเพลงที่ชาวปกากะญอชอบขับร้องกันเป็นประจำ และเป็นเพลงปลุกใจที่ชาวปกากะญอร้องได้ทุกคนในหมู่บ้าน โดยชาวปกากะญอ นำมาร้องทั้งในช่วงที่มีโอกาสในการจัดงานประเพณี การทำพิธีกรรมต่าง ๆ รวมถึง ขับร้องในช่วงเวลาอื่น ๆ ไม่ใช่ช่วงที่มีการจัดพิธีกรรม

จากที่มาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะ ทำการศึกษาการสื่อสารผ่านบทเพลงและดนตรีที่เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของ ชาวปกากะญอ โดยทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลในการสื่อสารผ่านบทเพลง “เก๋ตอเก” อ่านว่า เก๋-ตอ-เก แปลว่า จงดูแลรักษาไว้ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา เพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องในสังคม ชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีผลต่อความเป็นชาติพันธุ์ เพื่อเผยแพร่ ให้แก่ผู้ที่สนใจศึกษาอีกทั้งจะเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์เพลงดนตรีและวัฒนธรรม ของชาวปกากะญอให้คงอยู่สืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงในสังคมความเป็นชาติพันธุ์ ชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นชาติพันธุ์ปกาเกอญอ

1.1 ความเป็นมาชาติพันธุ์

แนวคิดทางชาติพันธุ์ สุเทพ สุนทรเกสัช (2548) นักวิชาการทางด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้ให้ความหมายไว้ในวรรณกรรมทางสังคมวิทยาว่า “ชาติพันธุ์” เป็นคำคุณศัพท์ที่มีการอ้างอิงถึงเชื้อชาติ วัฒนธรรม ศาสนา หรือการมีภาษาาร่วมกัน การมีค่านิยมและสำนึกทางวัฒนธรรมร่วมกัน อาจรวมถึงกลุ่มที่มีพันธะเกี่ยวข้องกันและที่แสดงเอกลักษณ์ออกมา โดยการผูกพันลักษณะการของเชื้อชาติและสัญชาติเข้าด้วยกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2563) สอดคล้องกับ อัมรา พงศาพิชญ์ (2537) ซึ่งกล่าวว่า ชาติพันธุ์นั้นเป็นกลุ่มคนที่มีวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภาษาพูดเดียวกัน และเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากบรรพบุรุษเดียวกัน

นอกจากนี้ นักวิชาการของประเทศไทยอธิบายเป้าหมายลักษณะการจำแนกชาติพันธุ์ คือ 1. รากเหง้าเดิมบนพื้นฐานความเข้าใจความหมายของชาติพันธุ์ในลักษณะที่เรียกว่า แก่นสารนิยม หรือสารัตถนิยม 2. ชาติพันธุ์เป็นเสมือนเครื่องมือในการกำหนดความสัมพันธ์ทางสังคม และ 3. ชาติพันธุ์ในลักษณะที่ถือเป็นการสร้างความหมายความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชนต่าง ๆ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2553)

กลุ่มชาติพันธุ์ (Ethnic Groups) ต่างจากกลุ่มเชื้อชาติ (Race) ตรงที่กลุ่มชาติพันธุ์ถือเอาองค์ประกอบทางวัฒนธรรมเป็นเกณฑ์ในการแบ่งกลุ่ม เช่น ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี บรรพบุรุษ ถิ่นที่มา และการแต่งกาย ส่วนเชื้อชาตินั้นถือเอาลักษณะทางวิทยาเป็นเกณฑ์ เช่น สีผิวรูปร่าง และลักษณะที่มาของคำว่า “กลุ่มชาติพันธุ์” (ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2549) สำหรับการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ตัวอย่างงานศึกษาของแฮนิตา (F.B. Hanita, 1992, อ้างถึงใน ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ, 2549) ที่ศึกษาชีวิตในอเมริกาที่ถูกกดขี่จากสังคมใหญ่จนต้องเกาะกันเป็นกลุ่มแล้วแยกตัวออกมา พบว่า ยิวรวมตัวกันเมื่อตกอยู่ในชะตากรรมเดียวกันอีกทั้งยังเรียนรู้กระบวนการปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มมากกว่ากับภายนอก (สุเทพ สุนทรเกสัช, 2548)

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรมเกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งคนในแต่ละสังคมจะมีวัฒนธรรมตามสภาพแวดล้อมของตนเอง ไม่สามารถเปรียบเทียบได้ว่าวัฒนธรรมของสังคมใดจะดีกว่ากันเพราะขึ้นอยู่กับความแตกต่างในการดำเนินชีวิตและระเบียบแบบแผน ผู้วิจัยจะนำแนวคิดเพื่อมาเป็นกรอบในการศึกษาวัฒนธรรมของชาวปกากะญอ

1.2 ความเป็นมาของชาวปกากะญอ

จากการเก็บรวบรวมความเป็นมาของ “ปกากะญอ” มีความเป็นมาดังนี้ (สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย, ม.ป.ป.; กาญจนา อินทรสุนานนท์, 2553)

ชาวปกากะญอ เรียกตนเองว่า “ปกากะญอ” ซึ่งแปลว่า “คน” เป็นชนเผ่าที่มีจำนวนมากที่สุดในประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ ปกากะญอ (สกอว์) โป่ง (โปว์) ตองสู้ (ปะโอ) และบะแก (บะเว) ถิ่นฐานเดิมของปกากะญอ อยู่บริเวณมอญโกเลียเมื่อกว่า 2,000 ปีมาแล้ว ต่อมาได้หนีภัยจากการรุกรานของกองทัพจีนมาอยู่ที่ทิเบต โดยถอยร่นลงมาทางใต้เรื่อย ๆ ตั้งแต่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำแยงซีเกียง ลุ่มแม่น้ำสาละวิน สหภาพพม่า ต่อมาได้อพยพเข้ามาตามแนวตะเข็บชายแดนไทย-พม่า สู่ภาคเหนือและภาคตะวันตกของประเทศไทย ใน 15 จังหวัด เช่น เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ตาก และกาญจนบุรี แม้ชาวปกากะญอจะได้ชื่อว่าเป็นชาวเขา แต่ก็มิได้อาศัยบนเขาสูงเสียทั้งหมด บางส่วนสร้างบ้านแปลงเรือนอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่ราบ หรือพื้นที่ราบเชิงเขา เหมือนกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ

ชาวปกากะญอ มีภาษาเป็นของตนเอง คือ ภาษาปกากะญอ เป็นภาษาในตระกูลจีน-ทิเบต สาขาทิเบต-พม่า แบ่งเป็นภาษาย่อยได้ 8 ภาษา คือ สกอ โป กะยา เมโก มอบวา (บิลีจี , เดอมุฮา) ปาไลซี ตองสู้ และ เววานอกจากนี้ยังมีสำเนียงอีกหลายแบบ ซึ่งแตกต่างกันไปตามพื้นที่ตั้งถิ่นฐาน แต่เดิมชาวปกากะญอนับถือผี โดยเฉพาะผีบรรพบุรุษ ผีอารักษ์ และผีต่าง ๆ ที่สืบทอดมา ป่าเขา ลำน้ำ และบริเวณหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับคนพื้นราบ จึงหันมานับถือพระพุทธศาสนา และบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์ตามที่มีขงันนารีได้เข้ามาเผยแพร่ศาสนาจักร

การแต่งกายของชาวปกากะญอแต่ละพื้นที่แต่ละกลุ่ม มีการแต่งกายที่ต่างกัน แต่มีจุดร่วมที่คล้าย ๆ กันคือ เด็กและหญิงสาวจะเป็นชุดคลุมยาว เป็นผ้าฝ้ายพื้นขาว ทอหรือปักประดับลวดลายหิ้งดงาม ส่วนสตรีที่แต่งงานแล้ว จะสวมเสื้อสีดำ น้ำเงิน หรือสีเข้ม และผ้าถุงสีแดงคนละท่อน ตกแต่งด้วยลูกเดียว หรือทอยกดอก ยกลาย ส่วนบุรุษนิยมสวมเสื้อตัวยาวถึงสะโพก ตัวเสื้อจะมีการ ตกแต่งด้วยแถบสีไม่มีการปักประดับเหมือนเสื้อสตรี นุ่งกางเกงสะดอ นิยมใช้สร้อย ลูกปัดเป็นเครื่องประดับ และสวมกำไลเงินหรือตุ้มหู (สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2563)

1.3 เครื่องดนตรีและบทเพลงของชาวปกากะญอ

เครื่องดนตรีประจำของชาวปกากะญอ “เตหน้า” เป็นเครื่องดนตรีของชนเผ่าปกากะญอ ทำด้วยไม้อ่อน เหลา และกลึงให้เป็นรูปเหมือน กลองรูปทรงรี มีก้านยาวโค้งและโค้งสูงขึ้นไปที่ตัวจะเจาะรูเป็นโพรง ปิดด้วยโลหะ บางๆ สายทำด้วยเส้นลวดมีสายตั้งแต่ 6 - 9 สาย “เตหน้า” ใช้สำหรับตีและร้องเพลงประกอบ มักใช้ในโอกาสมีเวลารว่าง และเพื่อความสนุกสนาน โดยเฉพาะหนุ่ม ชาวปกากะญอ จะใช้เตหน้าในการเกี่ยวพาราสีหญิงสาวในยามค่ำคืน

สำหรับวิวัฒนาการเพลงในสังคมชาวปกากะญอในแต่ละยุคสมัย สามารถสื่อสารเรื่องราวทางสังคมที่แตกต่างกันตามบริบทและมีช่วงเวลาแตกต่างกัน ซึ่งเพลงของชาวปกากะญอสามารถแบ่งตามแหล่งกำเนิดและคุณลักษณะของเพลงโดยมีเครื่องดนตรีในการบรรเลงควบคู่ด้วย จึงสามารถแบ่งคุณลักษณะของเพลงในสังคมชาวปกากะญอออกมาเป็น 2 องค์ประกอบ คือ เพลงปกากะญอ และเครื่องดนตรี โดยในเพลงขับร้องของชาวปกากะญอนั้น พบว่า มีทั้งเพลงที่ผู้เฒ่าผู้แก่ร้อง ฝ่ายหญิงชายร้องโต้ตอบสลับกัน และเพลงที่ผู้ใหญ่ร้องสั่งสอนลูกหลาน มี 6 ประเภท ได้แก่ เพลงที่ร้องในงานศพ เพลงคนเฒ่าคนแก่ร้องสั่งสอนหนุ่มสาว เพลงหนุ่มสาวแสดงความรักความคิดถึงกัน เพลงเบ็ดเตล็ดที่ร้องในงานมงคล เพลงกล่อมเด็ก และเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ (สุรียา รัตนกุล, 2538)

ส่วนเครื่องดนตรีชาวปกากะญอ “เตหน้า” เป็นเครื่องดนตรีประเภทตีของกลุ่มชาติพันธุ์ “ปกากะญอ” อาศัยอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เตหน้ามีคอกยาวโค้งคล้ายพิณของพม่า มี 6 สาย ทำจากโลหะ ยึดติดกับลูกบิดพาดจากคอกพิณมาถึงลำตัว มีความสั้นยาวไม่เท่ากัน จึงทำให้เกิดระดับเสียงที่แตกต่างกัน ส่วนใหญ่จะตีด้วยนิ้ว ตัวพิณเป็นกล่องด้านในกลวงเป็นกระพุ้งเสียง ทำ

จากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในชีวิตประจำวันและใช้ประกอบในพิธีกรรมสำคัญต่าง ๆ อาจจะใช้บรรเลงอย่างเดียว หรือประกอบการขับร้องด้วยก็ได้ (ไอซี จ่อวาลู, 2561; TK park, ม.ป.ป.)

ภาพที่ 1 เครื่องดนตรี “เตหนา”
ที่มา: ไอซี จ่อวาลู (2561)

บทเพลงของชาวปกากะญอ

บทเพลงของชาวปกากะญอส่วนใหญ่ก็นำมาจากบททา หรือเรียกอีกอย่างว่าเพลง “อีทา” เป็นเพลงดั้งเดิมของชาวปกากะญอที่มักด้วยคุณค่าแห่งปัญญาปราชญ์ในการดำรงชีวิตการสอนหรือการบอกเล่าวิถีชีวิตที่ดำรงคู่กับผืนป่ากับธรรมชาติ ใช้เป็นรูปแบบในการถ่ายทอดปรัชญาการดำเนินชีวิต ใช้ในการอบรมสั่งสอนลูกหลาน ใช้บอกเรื่องราวในประวัติศาสตร์ของชนชาติตนเองรวมทั้งการชี้ทางสำหรับคนตายเพื่อเดินทางกลับไปสู่โลกของตน บททาเมื่อถูกนำมาขับขานภายใต้บริบทสังคมที่แปรเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นเพื่อรำลึกถึงความหลงอันอุดมสมบูรณ์ของชนเผ่า เพื่อบอกเล่าเรื่องราวถึงสังคมที่เปลี่ยนแปลงหรือเพื่อการตอบโต้จากการถูกกดขี่จากอำนาจรัฐ หรือจากคนภายนอก เพลงทาจึงกลายเป็นเสมือน “พื้นที่ทางวัฒนธรรม” เป็นพื้นที่แห่งการต่อสู้ การแสดงการมี “ตัวตน” ของชนเผ่า และเมื่อเพลงทากลายเป็นเครื่องมือทางการเมืองของชาวปกากะญอ บททาสสามารถแบ่งออกเป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดและข้อจำกัด ดังนี้

1. ทาหม้อเผ่นหม้อก่อ เป็นทาทั่วไปใช้ร้องและสั่งสอนกันได้ทุกเวลาและสถานที่ ไม่จำกัดเพศและวัย

2. ทากะอี่ เป็นทาที่นิยมใช้กันในหมู่ผู้เฒ่าที่คนในหมู่บ้านให้ความเคารพนิยมร้องในสามเทศกาล คือ ขึ้นปีใหม่ ขึ้นบ้านใหม่ ฉลองครึ่งปีหรือหกเดือน และพิธีแต่งงาน

3. ทาต่ำจา เป็นทาของคนหมู่สาวโดยเฉพาะใช้ร้องได้ในเฉพาะเวลาที่มิพิธีศพเท่านั้น มีวัตถุประสงค์ในการร้องคือเพื่อเป็นเพื่อนและอยู่ร่วมกับญาติผู้ตายเป็นการร่วมร้องเกี่ยวกับระหว่างหญิงสาวกับชายหนุ่มและเป็นการแข่งขันโต้ตอบทางปัญญา

4. ทาปลือทาเจอ ทาหมวดนี้ร้องเพื่อคนตายเท่านั้น ห้ามร้องในเวลาหรือสถานที่อื่นเพราะเนื้อหาไม่เป็นสิริมงคลเป็นทาใช้สำหรับเริ่มต้นหรือกล่าวนำในพิธีศพ ก่อนที่จะร้องทาหมวดอื่น ๆ ต่อไปจะต้องขึ้นต้นด้วยทาหมวดนี้ทุกครั้ง มีวัตถุประสงค์ในการร้อง คือเพื่อเจ้าแห่งความตาย เพื่อบอกทางให้คนตายสามารถเดินทางไปสู่โลกของตนได้และเพื่อคนที่ยังมีชีวิตอยู่หรือขวัญของคนเป็นจะได้ไม่ตายไปตามคนตาย

สำหรับการนำบทเพลงมาใช้เพื่อการสื่อสารนั้น จะเห็นได้ว่า เพลงมีความเกี่ยวข้องกับการสื่อสารของมนุษย์มานานมาก เพราะเพลงเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นส่วนคาบเกี่ยวในกระบวนการสื่อสารสัญลักษณ์รูปแบบอื่น ๆ ดังจะเห็นได้จากการผสมผสานดนตรีเข้ากับถ้อยคำ ซึ่งมีลักษณะคาบเกี่ยวกับสัญลักษณ์เชิงภาษา “วัจนภาษา” ในคำร้องทำให้ช่วยเสริมให้ดนตรีกลายเป็นเครื่องมือสื่อสารที่มีความชัดเจนในขณะที่ “อวัจนภาษา” ของดนตรีก็ช่วยให้ภาษาคำร้องมีชีวิตชีวาดังนั้นเพลงจึงเป็น “สาร” ที่เป็นพลังอำนาจสูงชันจากผลรวมของดนตรีและถ้อยคำ นอกจากนี้ เพลง ยังเป็นรูปแบบของสารที่ค่อนข้างมีเสรีภาพในการเสนอความคิดและเป็นอิสระจากการควบคุมเมื่อเปรียบกับสารรูปแบบอื่น ๆ ที่เผยแพร่ทางสื่อมวลชน เพราะเพลงเป็นการสื่อสารด้วยปากเปล่า แม้ว่าจะมีเพลงบางเพลงถูกสั่งห้ามก็ยังสามารถร้องในงานแสดงตามสถานที่ต่าง ๆ หรือลักษณะปากต่อปากได้ (จจร ฝ่ายเทศ, 2548)

2. แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์แห่งการตีความ

จุมพล หนีมพานิช (2550) ได้ให้ความหมายของศาสตร์การตีความ (Interpretation) ไว้ว่า หมายถึง การพยายามจะตีความหมายออกจากข้อมูลที่มีอยู่เป็นการทำความเข้าใจต่อข้อมูลว่าข้อมูลต้องการบอกอะไรบ้าง หรือการพยายามทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม หรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยพิจารณาไปที่วัฒนธรรมของมนุษย์แต่ละชุมชน เน้นศึกษาคำคิด ความรู้สึก ความเชื่อ ดังนั้น การตีความจึงมีความสำคัญกับแหล่งข้อมูล ความหมายของข้อมูล จากทรงคนะผู้ให้ข้อมูลขณะเดียวกันจะต้องมีการให้ความสำคัญกับ “บริบท” หรือ “สภาวะการณ์”

นอกจากนี้ กาญจนา แก้วเทพ (2557) ได้อธิบายถึง การวิเคราะห์การตีความโดยเฉพาะการวิเคราะห์แนววัฒนธรรมศึกษา อาทิ วิจารณ์วรรณกรรม การวิเคราะห์ด้านภาษาศาสตร์ การวิเคราะห์สัญลักษณ์วิทยา รวมทั้งการวิเคราะห์ทางการเมือง โดยการวิเคราะห์ตีความสามารถสรุปได้เป็น 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ตัวบทที่ถูกผลิตมาพร้อมผู้อ่าน (เมื่อมีการอ่านจึงมีตัวบท) 2. การใส่รหัสในตัวบทนั้น อาจมีได้อย่างหลากหลาย 3. ในแต่ละตัวบทนั้นบรรจุความหมายที่หลากหลาย จึงอ่านได้หลายความหมาย 4. ตัวบทต่าง ๆ มักจะเชื่อมโยงต่อกัน 5. ตัวบทจะใช้รูปแบบการเล่าเรื่องที่ต่าง ๆ กัน 6. ตัวบทนั้นอาจจะมีทั้งที่เป็นเรื่องจริงและเป็นเรื่องแต่งขึ้น

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาศาสตร์แห่งการตีความเพื่อนำมาใช้ในการทำความเข้าใจเนื้อหาของบทเพลงซึ่งมีความหมายแฝงโดยนัยที่ผู้ฟังสามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้หลายความหมาย ศาสตร์แห่งการตีความจึงทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์การสื่อสารทางการสื่อสารผ่านบทเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้กระบวนการตีความผ่านบริบท หรือสภาวะการณ์ ผ่านตัวอักษรจากข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และจากผู้แต่งเพลง รวมถึงตีความจากความมุ่งหมายของผู้แต่งเพลง “เก๋ตอเก” โดยคำนึงถึงแรงบันดาลใจและอุดมการณ์ความเป็นชาติพันธุ์ของผู้แต่งเพลง ควบคู่กับการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งจะทำให้ผู้วิจัยเข้าใจและทราบถึงประเด็นวัฒนธรรมที่สื่อสารผ่านบทเพลงของชาวปกากะญอได้

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริธร สาวเสม (2555) ทำการวิจัยเรื่อง ดนตรีกะเหรี่ยง กรณีศึกษา หมู่บ้านโป่งกระทิงบน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ดังกล่าวมีเครื่องดนตรี คือ แคน กลองยาว ฉิ่ง ฉาบ และกรับไม้ ซึ่งแคน เป็นประเภทแคนใช้บรรเลงประกอบการร้องเพลง และประกอบการแสดงดนตรี ของชาวกะเหรี่ยง บทบาทในแต่ละช่วงชีวิต เช่น เพลงนิทาน เพลงในงานแต่งงาน และเพลงร้องในงานศพ สำหรับเพลงร้องเป็นเพลงที่สืบทอดกันมาด้วยวิธิมูขปาฐะ เนื้อหากล่าวถึงธรรมชาติ ศาสนาและคำสอน มีลักษณะเป็นบทเพลงสั้น ๆ ร้องซ้ำไปซ้ำมา โดยมีลีลาของจังหวัดและทำนอง ดำเนินไปอย่างเรียบง่ายใช้ภาษา กะเหรี่ยงในการขับร้อง เพื่อเป็นการอนุรักษ์ภาษาของตนไว้

วัฒนธรรม ของชาวกะเหรี่ยง มีดนตรีเข้าไปมีบทบาทสำคัญในด้าน ความบันเทิง สำหรับพิธีกรรมในรอบปี เช่น งานประจำปี วัดแจ้งเจริญ พิธีเรียกขวัญ กินข้าวห่อ (อั้งหมี่ถ่อง) และพิธีไหว้ต้นไม้ใหญ่ (ป่าเขี้ยวผ้าตุ้) ดนตรีมีหน้าที่เป็น สื่อกลางและเพื่อなじใจของผู้เข้าร่วมพิธีให้มีความศรัทธาความภูมิใจในเอกลักษณ์ ของตนเอง

อาภรณ์ สุนทรวาท (2551) กล่าวถึงกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรีว่าเข้ามาอยู่ ตั้งแต่บรรพบุรุษเนื่องจากภัยสงครามรัฐบาลพม่าจึงถอยร่นมาจากจังหวัดทวาย เข้ามา 3 อำเภอ คือ อำเภอสวนผึ้ง อำเภอปากท่อ และกิ่งอำเภอบ้านคา กะเหรี่ยง ในอำเภอสวนผึ้งเข้ามาก่อนที่อำเภอสวนผึ้งจะเป็นอำเภอ เมื่อปี พ.ศ. 2517 ปัจจุบันมี 2 ชชาติพันธุ์ คือ โป และสะกอ ไทยกะเหรี่ยงเชื้อสายโปมีมากกว่าเชื้อ สายสะกอ ชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้งมีทางนับถือศาสนาพุทธและ ศาสนาคริสต์ และยังรักษาศิลปะวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมที่ปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง

สำหรับเรื่องเครื่องดนตรีของชาวไทยกะเหรี่ยงนั้น อาภรณ์ สุนทรวาท (2548) อธิบายว่า เครื่องดนตรีของคนไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้งนั้น มีความหลากหลาย หรืออาจเห็นว่ามีรูปแบบดนตรีลักษณะรูปร่างแปลก เมื่อศึกษา เข้าใจจะเห็นว่าลักษณะคล้ายกันในระหว่างชาติที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะเป็น เป็นมอญ พม่า ไทยเดิม ไทยปัจจุบัน โดยสามารถแบ่งตามลักษณะได้เป็นเครื่องตี เครื่องเป่า และเครื่องดนตรีสากล ดังนี้ ประเภทเครื่องตี ได้แก่ ไทจี้ หม่อง ไทโป้ ปัตตะ หล่า ด่ง เบ้ ส่วนประเภทเครื่องเป่า ได้แก่ แกว ขะหลุย ปะหลุย และประเภท เครื่องดนตรีสากล ได้แก่ กีตาร์ แมนโดลิน และออร์แกนไฟฟ้า

วนิดา พรหมบุตร (2552) กล่าวถึงวงชะพูชะอุ ของชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ว่าหมายถึง วงดนตรีประกอบด้วยเครื่องตีและเครื่องเป่าของชาวกะเหรี่ยง มีเครื่องดนตรี ได้แก่ โหม่งววย และจิววย ปาดาล่าหรือระนาดเหล็กกลองหีบ (ตะโพ้ว ตาคั่ว โป้ว) วาหล่าเคะ จี เจ่ง จี หรือฉาบใหญ่ ชะน่วยผะดูและชะน่วยปี ซึ่งวงชะพูชะอุนี้มีหน้าที่ในการบรรเลงเพลงประกอบการแสดงบทเพลงที่ใช้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ เพลงสำหรับไหว้ครู เพลงประกอบบร่าตง เพลงประกอบรำ อะเย้ย และเพลงประกอบก้วยเงาะ นอกจากนี้ วงชะพูชะอุยังมีบทบาทหน้าที่ในงานประเพณีสำคัญ ประจำปีของชาวกะเหรี่ยงอีกด้วย

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงเพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงในสังคมความเป็นชาติพันธุ์ชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพลง “เก๋ตอกเก” ที่ใช้ในกลุ่มชาวปกากะญอ และการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลหลักชาวปกากะญอในเชียงใหม่จำนวน 9 ราย ซึ่งถูกเลือกแบบเจาะจง โดยอธิบายขั้นตอนระเบียบวิธีวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ และวิเคราะห์ความหมายในเนื้อหาของเพลง “เก๋ตอกเก” ซึ่งประพันธ์โดย สุวิธาน พัฒนาไพรวลัย เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นประเด็นคำถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ทีมผู้วิจัยเองได้เข้าไปเก็บข้อมูลด้วยการเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่ชาวปกากะญอประกอบพิธีกรรมในลักษณะของการสังเอดการณ์แบบมีส่วนร่วม

ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้เลือกบทเพลง “เก๋ตอกเก” เนื่องจากเป็นบทเพลงที่ชาวปกากะญอชอบร้องกันเป็นประจำ และเป็นเพลงปลุกใจที่ชาวปกากะญอร้องได้ทุกคน

2. การสร้างเครื่องมือ ซึ่งได้แก่ แนวทางในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

3. แนวทางในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบก่อนนำไปใช้สัมภาษณ์แล้วทำการแก้ไข ปรับแก้ ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิ แนะนำ

4. ผู้วิจัยทำการเลือกชุมชนที่จะศึกษาแบบเจาะจง (Purposive Study) ซึ่งได้แก่ ชุมชนชาวปกากะญอใน ต.สันพระเนตร อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว เป็นชุมชนชาวเขาเผ่าปกากะญอที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งอยู่ในพื้นที่ไม่ห่างไกล จากเขตอำเภอเมืองมากนัก ซึ่งหนึ่งในทีมผู้วิจัยเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งนี้ด้วย ทำให้สะดวกในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลที่สำคัญ คือชุมชนนี้มีการรวมกลุ่มกัน จัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งจากลักษณะของการรวมกลุ่มกันของชุมชนนี้ยังคงเอกลักษณ์ มีวัฒนธรรม ประเพณี ที่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นปกากะญอ อย่างเคร่งครัด นอกจากนี้ยังมีการประกอบพิธีกรรมสืบสานวัฒนธรรม ความเชื่อ และดูแลด้านจิตใจให้กับคนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ผู้วิจัยได้เลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ทั้งหมด 9 คนด้วยกัน ได้แก่

1. นักดนตรี ผู้มีหน้าที่เล่นดนตรีในกิจกรรมต่าง ๆ ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 ท่าน ผู้ให้ข้อมูลด้านดนตรี

2. ครูสอนร้องเพลง ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 1 ท่าน นักร้อง ผู้ให้ข้อมูลด้านดนตรี

3. ผู้เขียนบทเพลง ผู้มีหน้าที่ในการพิมพ์บทเพลงชาวปกากะญอ ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 1 ท่าน นักดนตรี ผู้ให้ข้อมูลด้านดนตรี

4. ชาวบ้านในชุมชนที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ หัวหน้าหมู่บ้าน 1 คน และชาวปกากะญอ จำนวน 5 คน ผู้ให้ข้อมูลด้านวัฒนธรรม

ทั้งนี้ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับดนตรี เพลง และวัฒนธรรมที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของชาวปกากะญอ โดยผู้วิจัยเลือกแบบเฉพาะเจาะจง

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้อาเรียบเรียงและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ เนื้อหาเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่ และ เพื่อศึกษาวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงในสังคมความเป็นชาติพันธุ์ชาวปกากะญอ ในจังหวัดเชียงใหม่

6. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และนำเสนอข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ในครั้งต่อไป รวมไปถึงข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์

ผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปและอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ โดยแบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. เนื้อหาเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

เนื้อร้อง: เพลงเก๋ตอกเก

ผู้แต่ง: สุวิชาน พัฒนาไพรวลัย (2556)

บ่ฮั้วบ่คเวอฮั้วฮั้วลวากฮั้วฮั้ว	บ่ฮั้วบ่คเวอฮั้วฮั้วลวากฮั้วฮั้ว
ฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้ว	ฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้วฮั้ว
คเวอฮั้วคเวอฮั้วคเวอฮั้วคเวอ	คเวอฮั้วคเวอฮั้วคเวอฮั้วคเวอ

แปลโดย: ดารา ปุละ และ เกहन่มุ นิमितบตี

“เราชาวปกากะญออยู่บนยอดดอย
บรรพบุรุษในอดีต ได้วางรากฐานให้กับพวกเรา
เป็นมรดกทรัพย์สมบัติที่ควรเก็บรักษาและดูแล
ถ้าหากไม่รักษาไว้ ความเป็นชาติพันธุ์ปกากะญอจะสูญหาย
เราควรเล่นและรักษาเครื่องดนตรีความเป็นชาติพันธุ์ปกากะญอ
เราควรอนุรักษ์ภาษาและสื่อสารภาษาความเป็นชาติพันธุ์ปกากะญอให้มั่นคง
เราควรสวมใส่เสื้อความเป็นชาติพันธุ์ปกากะญอเป็นสีดำและสีขาว
เราควรสวมเสื้อปกากะญอพบปะกับเพื่อน เพื่อเป็นเอกลักษณ์ความเป็นชาติ
พันธุ์ปกากะญอ”

เนื้อหาของเพลงเก๋ตอเก๋ จัดอยู่ในบททหาแบบทหาหมื่อเฉ่หมื่อก่อ เป็นทหาทั่วไปใช้ร้องและสั่งสอนกันได้ทุกเวลาและสถานที่ ไม่จำกัดเพศและวัย โดยในเนื้อหาของบทเพลงได้กล่าวถึงลักษณะพื้นถิ่นที่อยู่อาศัย มรดกที่ชาวปกากะญอ ต้องช่วยกันเก็บรักษา ดูแลไม่ให้สูญหาย การอนุรักษ์การเล่นของชาวปกากะญอ เครื่องดนตรี ภาษา การสื่อสารภาษาความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ รวมถึง การแต่งกายที่แสดงออกถึงความเป็นชาติพันธุ์ในลักษณะสีดำและสีขาว รวมถึงการสวม เสื้อผ้าปกากะญอเพื่อไปพบปะเพื่อนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะญอด้วยกัน เพื่อ เป็นการสืบทอดเอกลักษณ์ของชาติพันธุ์ปกากะญอ ซึ่งผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดการวิเคราะห์เนื้อหาเพลง ได้ดังนี้

เนื้อหาของเพลงบ่งบอกถึงลักษณะพื้นที่อยู่อาศัยของชาวปกากะญอ ที่อาศัยอยู่บนดอย อาศัยอยู่ในพื้นที่เขาสูง โดยบ้านเรือนของชาวปกากะญอ จะนิยมสร้างเป็นบ้านยกพื้น มีชานบ้านหรือไม้กั้นเสาสูง ซึ่งแตกต่างจากกลุ่ม ชาติพันธุ์กลุ่มอื่น ๆ

ในบทเพลงยังกล่าวถึงบรรพบุรุษที่ได้ก่อตั้งถิ่นฐาน การวางรากฐาน ให้ชาวปกากะญอ ซึ่งคนรุ่นหลังหรือกลุ่มชนชาติพันธุ์ในปัจจุบันควรดูแลรักษา โดยถ้าหากชาวปกากะญอเองนั้นไม่ช่วยกันดูแลรักษามรดกที่ชาวบรรพบุรุษ วางรากฐานมา ก็จะทำให้มรดกของชาวปกากะญอสูญหายได้ โดยในบทเพลง ได้กล่าวถึงสิ่งที่ควรอนุรักษ์ไว้ได้แก่ การละเล่นและการรักษาเครื่องดนตรีที่แสดงถึง ความเป็นชาติพันธุ์ ในเพลงอาจจะไม่ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีเฉพาะเจาะจง แต่หาก กล่าวถึงเครื่องดนตรีของชนเผ่าปกากะญอ ก็จะสามารถประกอบไปด้วย ซอ ระนาด (เสอะ เลาะ ปอกู) กลองมโหระทึก (โกละ) พิณเตหนา (เตหนา) ซ้อง ฉิ่ง กลอง (โม จวีระ เอ) แตร ปี่ ไม้ทำเสียง (แกว ปี่ ส่อ เข) การรำดาบและหอก (ศิลปการ ป้องกันตัว)

นอกจากนี้บทเพลงยังกล่าวถึง ภาษา และการสื่อสารภาษาที่ควรสืบเชื้อสาย มาจากบรรพบุรุษ โดยภาษาของชาวปกากะญอเป็นภาษาแต่ละเผ่ามีภาษาพูด ชาติพันธุ์หรือกลุ่มวัฒนธรรมที่มีลักษณะเด่นก็คือ เป็นกลุ่มคนที่สืบทอดมาจาก บรรพบุรุษเดียวกัน โดยบรรพบุรุษในที่นี้หมายถึงบรรพบุรุษทางสายเลือด

ในบทเพลงยังกล่าวถึงการอนุรักษ์การแต่งกาย ที่กล่าวถึงการแต่งกาย ชุดสีดำ ชาว โดยชาวปกากะญอจะมีวัฒนธรรมการทอผ้า จนกลายเป็นวัฒนธรรม ประจำเผ่า โดยเสื้อเด็กและหญิงสาวจะเป็นชุดทรงกระสอบ ผ้าฝ้ายพื้นขาว

ทอหรือปักประดับด้วยลวดลายให้งดงาม ส่วนหญิงที่มีครอบครัวแล้วจะสวมเสื้อสีดำ โดยในเนื้อหาของเพลงยังกล่าวถึงแม้แต่การไปพบปะเพื่อนก็ควรมีการสวมเสื้อชุดประจำเผ่าปกากะญอ โดยนอกจากจะเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชาวปกากะญอแล้ว ยังเป็นการแสดงเอกลักษณ์ชาวปกากะญอด้วยเช่นกัน

2. วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับเพลงในสังคมความเป็นชาติพันธุ์ชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่

สำหรับผลการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวปกากะญอที่มีประเพณีเกี่ยวข้องกับเพลง พบว่า วัฒนธรรมของชาวปกากะญอที่เกี่ยวข้องกับเพลงจะอยู่ในรูปแบบของการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การทำพิธีกรรมเลี้ยงผี บวงสรวงดวงวิญญาณ ด้วยการต้มเหล้า ฆ่าไก่-แกง และมัดมือผู้ร่วมพิธีด้วยฝ้ายดิบ ซึ่งเกี่ยวโยงสัมพันธ์กันกับประเพณีปีใหม่ โดยหัวหน้าหมู่บ้านจะเป็นผู้ระบุวันเวลาล่วงหน้าในแต่ละหมู่บ้านจะมีงานปีใหม่แต่ละปี ซึ่งการจัดวันปีใหม่นั้นมีการจัดกิจกรรมการแสดง แต่งกายด้วยชุดปกากะญอเป็นคู่ชายหญิง มีการละเล่นของชาวปกากะญอที่ได้รับความนิยมคือ การร้องเพลงกระโดดไม้ไผ่ โดยเครื่องดนตรีเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ใช้ในการประกอบพิธีกรรมของชาวปกากะญอ เพราะชาวปกากะญอจะใช้เครื่องดนตรีในการบรรเลงเพลงหรือการแสดงวัฒนธรรม สำหรับปัจจุบันนั้นเครื่องดนตรีที่ได้รับการสืบสานมานานและยังคงนำมาใช้กันอยู่ ได้แก่ เครื่องดนตรี “เตหนา” ซึ่งชาวปกากะญอใช้สำหรับตีตและร้องเพลงประกอบ มักใช้ในหลายโอกาสประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ หรือยามว่าง และเพื่อความสนุกสนาน โดยเฉพาะหนุ่มสาวปกากะญอจะใช้ “เตหนา” ในการเกี่ยวพาราสีหญิงสาวในยามค่ำคืน

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังกล่าวถึงดนตรีของชาวปกากะญอที่ผูกพันกับพิธีกรรมและประเพณีต่าง ๆ โดยตัวอย่างของผู้ให้ข้อมูลส่วนหนึ่ง กล่าวว่า

“ชาวปกากะญอนั้นมักจะใช้ดนตรีในการทำพิธีกรรมและประเพณีทั้งงานแต่งงาน งานศพ งานบุญ โดยจะมีการเล่นเตหนา และเครื่องดนตรีอื่น ๆ ประกอบการร้องบทกลอน หรือการร้องที่เป็นลำนำ โดยบทลำนำนั้นจะเป็นเหมือนกลอน ที่มีลักษณะคำสอนภาษาปกากะญอ ที่ได้สืบทอดและส่งต่อกันมาจากบรรพบุรุษ” (หัวหน้าหมู่บ้าน, สัมภาษณ์ 10 เมษายน 2563)

ทางด้านนักดนตรีของชาวปกากะญอนั้นก็ได้กล่าวถึงดนตรีบทเพลงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมและประเพณีต่างๆ ของชาวปกากะญอ “จริง ๆ แล้ว

ดนตรีเป็นของคู่กัน และผูกพันกับพิธีกรรมและประเพณีของชาวปกากะญอ มาตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยการเล่นดนตรีนั้นจะมีคำสอนสอดแทรกอยู่ในเพลงนั้น ๆ เช่น การดูแลรักษาป่า การเป็นลูกที่ดี หรือการมีสติรู้ตัว เป็นต้น ทั้งนี้เพลงของชาวปกากะญอนั้นไม่ได้มีการเชื่อมคำ หรือการสัมผัสคำเหมือนกับภาษาไทย ไม่มีการทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เป็นเพลงที่เป็นการสอนจากรุ่นพ่อมายังรุ่นลูก รุ่นหลาน ต่อ ๆ กันมา” (นักดนตรีปกากะญอ, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2564)

ในมุมมองของชาวบ้านที่เข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ มองว่า “ดนตรีเหมือน เป็นสิ่งที่เชื่อมความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชน ทำให้ชาวปกากะญอได้มาร่วม พิธีกรรม และประเพณีที่ให้ผู้คนได้มาร่วมสังสรรค์และฟังการขับร้องเพลงหรือ บทกวี ซึ่งการเข้าร่วมงานประเพณีต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านหรือแม้แต่เด็ก ๆ ลูกหลาน ได้ ซึมซับเอกลักษณ์ของชาวปกากะญอที่เชื่อถือกันมายาวนานติดตัวไปจากรุ่นสู่รุ่น” (ชาวบ้านปกากะญอ, สัมภาษณ์ 13 เมษายน 2564)

จากการวิเคราะห์ทัศนคติของผู้ให้ข้อมูล แสดงให้เห็นว่าชาวปกากะญอ มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับเพลง โดยจะสอดแทรกอยู่ในรูปแบบของพิธีกรรมและ ประเพณีต่าง ๆ ของชาวปกากะญอ ซึ่งทุกกิจกรรมจะมีดนตรี เพลง ประกอบอยู่ใน แต่ละกิจกรรมเสมอ ทั้งงานรื่นเริง ได้แก่ งานปีใหม่ งานแต่งงาน และงานที่ ไม่รื่นเริง ได้แก่ งานศพ ล้วนแล้วแต่มีดนตรีสอดแทรกอยู่ นอกจากนี้ เพลงและ ดนตรียังแฝงไปด้วยคำสอนให้ชาวปกากะญอดูแลรักษาป่าไม้ การเป็นลูกที่ดี การมีสติรู้ตัว การสืบทอดวัฒนธรรมของชาวปกากะญอให้อยู่คู่กับลูกหลาน ไปอย่างยั่งยืนและยาวนาน

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ในด้านความรู้สึกลงในเนื้อหาเพลง เป็นการบ่งบอก ถึงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในเนื้อหาของเพลง กลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนภูเขา การมีเอกลักษณ์ของตน เช่น การใช้ชีวิต ภาษา (ปกากะญอ) การแต่งกายปกากะญอด้วยทอผ้า วัฒนธรรมประจำเผ่า เครื่องดนตรี มรดกที่ชาวปกากะญอต้องช่วยกันเก็บรักษา ดูแลไม่ให้สูญหาย การอนุรักษ์การเล่นของชาวปกากะญอ เครื่องดนตรี ภาษา การสื่อสาร ภาษาความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอ รวมถึงการแต่งกายที่แสดงออกถึง

ความซาติพันธุ์ในลักษณะสีดำและสีขาว รวมถึงการสวมเสื้อผ้าปกากะเณอ เพื่อไปพบปะเพื่อนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ปกากะเณอด้วยกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิตา ตรีสวัสดิ์ (2543) ที่กล่าวถึงเพลงพื้นฐานของชาวกระเหรี่ยงที่นำสนใจ คือ เพลงพื้นฐานมีบทบาทในการอบรมบ่มนิสัย โดยเพลงกะเหรี่ยงเป็นเพลงพื้นบ้าน ประเภทหนึ่งลักษณะของเพลงพื้นบ้านคือมุขปาฐะใช้การร้อง สืบทอดต่อกันมา ในโอกาสต่าง ๆ เช่น กล่อมลูก แต่งงาน งานศพ เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัจรี ปานบางพระ (2547) ที่พบว่า การสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรีชาติพันธุ์ กระเหรี่ยงบ่งชี้ อำเภอยะลา จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ดนตรีในชุมชนกระเหรี่ยง บ่งชี้ให้เห็นถึงสภาพชุมชน ความเป็นอยู่ มีลักษณะดนตรี ที่เรียบง่ายแต่บ่งบอกถึงภาษา การแต่งกาย วัฒนธรรม ประเพณี วิธีการดำเนินชีวิต โดยเนื้อหาและสำเนียงของเพลงกระเหรี่ยงเพื่อความบันเทิงใจเป็นสำคัญและ อนุรักษ์ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ในส่วนของวัฒนธรรมของชาวปกากะเณอที่เกี่ยวข้องกับเพลงจะอยู่ใน รูปแบบของการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ประเพณีต่าง ๆ ของชาวปกากะเณอ ได้แก่ การทำพิธีกรรมเลี้ยงผี บวงสรวงดวงวิญญาณ ด้วยการต้มเหล้า ข่าไก่ - แกง และ มัดมือผู้ร่วมพิธีด้วยฝ้ายดิบ ซึ่งเกี่ยวโยงกันกับประเพณีปีใหม่ โดยหัวหน้าหมู่บ้าน จะเป็นผู้ระบุนวันล่วงหน้า แต่ละหมู่บ้านจะมีปีใหม่แต่ละปี (ณรงค์ชัย ปิฎกรัตน์ และคณะ, 2542) แต่สำหรับวัฒนธรรมของปกากะเณอคริสต์ จะมีการจัดวันปีใหม่ โดยมีการจัดกิจกรรมการแสดงแต่งกายชุดปกากะเณอเป็นคู่ชายหญิง การละเล่น ของชาวปกากะเณอคริสต์ที่นิยมคือ ร้องเพลงกระโดดไม้ไผ่ ซึ่งเป็นวัฒนธรรม ของปกากะเณอคริสต์ที่นิยม สอดคล้องกับแนวคิดของ ศิริธร สาวเสมอ (2555) ที่พบว่า วัฒนธรรม ของชาวกระเหรี่ยง มีดนตรีเข้าไปมีบทบาทสำคัญในด้าน ความบันเทิง สำหรับพิธีกรรมในรอบปี เช่น งานประจำปี วัดแจ้งเจริญ พิธีเรียกขวัญ กินข้าวห่อ (อั้งหมี่ถ่อ) และพิธีไหว้ต้นไม้ใหญ่ (ป่าเขี้ยฝ้าย) ดนตรีมีหน้าที่เป็นสื่อกลาง และเพื่อนำจิตใจของผู้เข้าร่วมพิธีให้มีความศรัทธาความภูมิใจในเอกลักษณ์ของ ตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริญญา กาญจนประดิษฐ์ (2547) ที่พบว่าวัฒนธรรม ที่เกี่ยวข้องกับดนตรี การใช้ดนตรีประกอบประเพณีต่าง ๆ ในรอบปี และดนตรี ประกอบการแสดง นอกจากนั้นงานประเพณีบางอย่างยังมีการปฏิบัติกิจกรรมที่คล้ายกัน เช่น พิธีผูกข้อมือของกระเหรี่ยงบ้าน กองม่องทะ กับพิธีเรียกขวัญที่หลุดออกไปจากตัว จะต่างกันก็ตรงหน้าที่ของดนตรีที่ชาวกองม่องทะใช้ดนตรีในขั้นตอนของ

การประกอบพิธี แต่ชาวบ้านโปงกระหิงบนใช้ดนตรีเพื่อความบันเทิงหลังจากเสร็จพิธีแล้ว นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ สัญชัย ด้วงบึ้ง (2550, อ้างถึงใน ศศิธร สาวเสม, 2555) ที่พบว่า คุณลักษณะดนตรีประกอบพิธีเหยาของชาวผู้ไทย พิธีเหยา จำแนกเป็น 4 ประเภท คือรักษาผู้ป่วย คุมฝืออก เลี้ยงผี และเอาฮูปเอาฮอย ซึ่งดนตรีมีการเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม โดยดนตรีใช้ประกอบพิธีเหยา เป็นการบรรเลงประกอบการรำการร้องซึ่งมีหมอแคน เป็นผู้บรรเลงแคน และ “หมอปี่” เป็นผู้บรรเลงปี่ผู้ไท ซึ่งมีลักษณะการบรรเลงจะเป็นการบรรเลงแบบการดันโดยแคนเป็นทำนองหลัก และปี่ผู้ไทเป็นทำนองสอดประสาน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ณรงค์ชัย ปิฎกรัตน์ และคณะ (2542) ที่ทำการศึกษาดนตรีของชนเผ่ากระเหรี่ยงสะกอในพื้นที่หมู่เสดศิ บริเวณต้นแม่น้ำแจ่ม อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่พบว่า ดนตรีมีบทบาทต่อสังคมและวัฒนธรรมกระเหรี่ยงสะกออยู่ 2 ลักษณะได้แก่ ดนตรีตามแบบแผนดั้งเดิม มีทำเป็นเพลงร้องในงานศพ เพื่อความบันเทิงและที่ได้รับอิทธิพลมาจากทางพม่าและล้านนา

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องการสื่อสารผ่านเพลงความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอในจังหวัดเชียงใหม่นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเพียงในส่วนของการสื่อสารผ่านบทเพลงปกากะญอแบบเจาะจงเนื้อหาเพลง ดนตรี และวัฒนธรรมความเป็นชาติพันธุ์ของชาวปกากะญอเท่านั้น แต่ผู้วิจัยยังไม่ได้ศึกษาครอบคลุมไปถึงเทคนิควิธีการบรรเลงของเครื่องดนตรี และเทคนิคการขับร้องแต่อย่างใด ดังนั้นหากมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงเทคนิควิธีบรรเลง บทเพลง ตามสมัยนิยมที่ได้รับอิทธิพลจากสังคมไทยที่ได้รับการพัฒนามีลักษณะเฉพาะเป็นตนเอง และเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในสังคมทั่วไปจะทำให้เราสามารถเรียนรู้และเข้าใจในความเป็นชาติพันธุ์ปกากะญอผ่านบทเพลงและดนตรีได้สมบูรณ์มากขึ้น นอกจากนี้เราอาจสามารถทำการศึกษาวิจัยดนตรี และ/หรือเพลง ของชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน เปรียบเทียบกัน และ/หรือสามารถนำรูปแบบการวิจัยนี้ไปพัฒนาปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2542). *การวิเคราะห์สื่อ: แนวคิดและเทคนิค*. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: เอดิชั่น เพรส โปรดักส์ จำกัด.
- กาญจนา อินทรสุนานนท์. (2553). *ปกากะเอยอโป*. มหาสารคาม: สถาบันวิจัยและพัฒนาศิลปะและวัฒนธรรมภาคอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยง (ปกากะเอยอ). (ม.ป.ป). *กลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). สืบค้นเมื่อวันที่ 14 กันยายน 2564, จาก <https://bit.ly/3k0tmOF>.
- ขจร ฝายเทศ. (2548). *การสื่อสารทางการเมืองในเพลงไทยลูกทุ่ง พ.ศ.2507-2547*. กรุงเทพฯ: คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จรัญ กรกาญจนประดิษฐ์. (2547). *การศึกษาดนตรีชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านกองม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. ปรินญาณินทร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จุมพล หินนิพานิช. (2550). *การวิจัยเชิงคุณภาพในทางรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. (2549). *รัฐชาติและชาติพันธุ์: การจำแนกกลุ่มชาติพันธุ์ ปัญหา และข้อเสนอแนะ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนทางวิชาการ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและทรัพยากรมนุษย์.
- ฐาปกรณ์ กระแสทิพย์ และกิตติ กันภัย. (2554). *การสื่อสารผ่านบทเพลงของคริสต์ศาสนานิกายโปรเตสแตนต์ในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์ และคณะ. (2542). *แกงของชนเผ่าปกากะเอยอ อำเภอมแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่*. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์ และคณะ. (2542). *ดนตรีของชนเผ่าปกากะเอยอสะกอในพื้นที่มูเส่คี*. กรุงเทพฯ, วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

- นัจรี ปานบางพระ. (2547). *การสืบทอดวัฒนธรรมทางดนตรีชาติพันธุ์กะเหรี่ยง
 บัองตี้ อำเภอกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*. ดุริยนิพนธ์ กศ.บ. (การศึกษา
 บัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2563). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554*.
 กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วนิดา ตรีสวัสดิ์. (2543). *วัฒนธรรมกะเหรี่ยง: การสื่อสารผ่านบทเพลง*. *วารสาร
 ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี*. 3(3).
- วนิดา พรหมบุตร. (2552). *วงชะพูชะอู: ดนตรีประกอบการแสดงชาวกะเหรี่ยง
 หมู่บ้านกอม่องทะ ตำบลไล่โว่ อำเภอลำทะลุราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี*.
 (ปริญญาานิพนธ์ ศป.ม. มานุษยดุริยางควิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริธร สาวเสม. (2555). *ดนตรีกะเหรี่ยง กรณีศึกษาหมู่บ้านโปงกระทิงบน ตำบล
 บ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี*. ศิลปะกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต,
 บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุเทพ สุนทรเกสัช. (2548). *ชาติพันธุ์สัมพันธ์: แนวคิดพื้นฐานทางมานุษยวิทยาใน
 การศึกษาอัตลักษณ์ กลุ่มชาติพันธุ์ ประชาชาติ และการจัดองค์กรความ
 สัมพันธ์ทางชาติพันธุ์*. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
- สุรียา รัตนกุล. (2538). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงสะกอ*. สถาบันวิจัยภาษา
 และวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล. กรุงเทพฯ:
 สหธรรมิก.
- สุวิธาน พัฒนาไพรวลัย. (2556). *จงดุแลรักษาไว้*. เชียงใหม่: ลานนา มีเดีย แอนด์
 โปรดักชั่น.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย. (ม.ป.ป.). *เสน่ห์เชียงรายหลากหลายชาติพันธุ์*.
 สืบค้นเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2563 จาก [https://www.m-culture.go.th/
 chiangrai/article_attach/article_fileattach_20161103104554.
 pdf](https://www.m-culture.go.th/chiangrai/article_attach/article_fileattach_20161103104554.pdf).
- สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2563). *พิพิธภัณฑสถานเรือน
 โบราณล้านนา*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กันยายน 2564, จาก [https://bit.
 ly/3wdBpN6](https://bit.ly/3wdBpN6).

- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2553). *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม: การทะลุกรอบและกับดักของความคิดแบบคู่ตรงข้าม*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์บุ๊กเซ็นเตอร์.
- อาภรณ์ สุทรวาท. (2548). เครื่องดนตรีของชาวไทยกะเหรี่ยง. *วารสารศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นราชบุรี*. 7(7), หน้า 88-104.
- อาภรณ์ สุทรวาท. (2551). *ระกะเหรี่ยงอำเภอสวนผึ้ง ราชบุรี*. นครปฐม: เพชรเกษมพรินต์ติ้งกรุ๊ป.
- อัมรา พงศาพิชญ์. (2537). *วัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์: วิเคราะห์สังคมไทยแนวมานุษยวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โอชิ จ่อวาลู. (2561). *เตหะน่า พิมโบราณในนิทานปกากะญอที่กลายเป็นเครื่องมือสื่อสารเรื่องชาติพันธุ์ในเวทีโลก*. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม 2563. จาก <https://readthecloud.co/lazy-man-pwa-ka-nyaw-lute/>.
- TK park. (ม.ป.ป.). *เตหะน่า*. ออนไลน์ shorturl.asia/3K4jx. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2563.

ภาษาอังกฤษ

Shannon, C. and Weaver, W. (1949). *The Mathematical Theory of Communication*. Urbana: University of Illinois Press.

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

หัวหน้าหมู่บ้าน, สัมภาษณ์ 10 เมษายน 2563

นักดนตรีปกากะญอ, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2564

ชาวบ้านปกากะญอ, สัมภาษณ์ 12 เมษายน 2564